

**MEHMET AKİF ERSOY'UN SAFAHAT'TA ASIM
ADLI ESERİNDE KADINLA İLGİLİ BİR OLAY VE
SIRATIMÜSTAKİM DERGİSİNDEKİ MÜSLÜMAN KADINI
ÇEVİRİSİ ÜZERİNE**

***AN EVENT ABOUT A WOMAN IN ASIM, A WORK OF
THE TURKISH NATIONAL ANTHEM POET MEHMET AKİF
IN HIS SAFAHAT AND ON THE MUSLIM WOMEN IN HIS
TRANSLATION IN THE JOURNAL of SIRATI MÜSTAKİM***

Prof. Dr. Adem ESEN¹

Özet: Mehmet Akif Ersoy, şiirlerinde sosyal olaylara genişçe yer verir. Bunlardan bir şiirinde Safahat'ın altıncı kitabı Asım'da emekli bir askeri ele alır. Bu, emekli ikramiyesini aldıktan sonra birkaç ev alır, zenginleşir. Evine Rum aşüfteyi hizmetçi olarak alır. Evin hanımı da rahatını gözeterek önce, kocasının bu aşüfteye ilgisini görmezlikten gelir. Ancak emekli asker, bu kadınla ikinci evliliğini yapmak ister. Mahalle imamı buna karşı çıkar. (Nitekim bu olayda aynı zamanda döneminin mahalle yapısı ve mahalle imamının mahalledeki fonksiyonlarını anlatır.) Nihayetinde bu aşüfte ile evlenir. Maalesef bu kadın kısa bir süre sonra emeklinin bütün mallarını elinden alır. Böylece aile faciası ortaya çıkar. İkinci olarak Mehmet Akif, Avrupa'dan İslam dünyasını etkileyen modern kadın cereyanı ile ilgili olarak Mısır Cem'iyeti Milliyesi Reisi Ferid Vecdi'nin "Müslüman Kadını" adlı kitabını çevirir ve Sıratımüstakim Mecmuasında yayınlar. Yazının ikinci kısmında bu çevirinin özeti yer almaktadır. Bu yazı, şairin kadın ile ilgili düşüncelerini de yansıtmaktadır. Her iki konu, Milli Şairin kadınlarla ilgili düşüncelerini içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Akif Ersoy, Safahat, Müslüman Kadını

¹ İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi, adem.esen@istanbul.edu.tr

Abstract: The Turkish national anthem poet Mehmet Akif Ersoy raised social events in his poems. One of them, in the sixth book *Asım* of *Sahafat*, was a retired soldier. After receiving the retirement pension, the retired soldier bought a few houses, and then was enriched. He hired a hussy girl at home as a maid. Considering the comfort, the lady of the house ignored his husband's interest in her. However, he wanted to do his second marriage with her. But, the neighborhood imam opposed it. (At the same time period, Mehmet Akif described the role of the neighborhood imam and the neighborhood structure.) Ultimately, he got married with this lady. Unfortunately, shortly after, this hussy woman took away all the goods of this pensioner. Thus, a family tragedy took place. Mehmet Akif translated the "Muslim Women", a book about the movement of modern woman in Europe influencing the Islam world, by the Chairman of the Egyptian Nationalist Association Ferid Vecdi, and published it in the *Journal of Siratımustakim*. In the second part of this study, these translations are included briefly. They reflect the poet's thoughts about women. Both subjects contain the National Poet's thoughts about women.

Keywords: Mehmet Akif Ersoy, *Safahat*, Muslim Women

1.Giriş

İstiklal Marşı şairi Mehmet Akif Ersoy, Safahat adlı eserinde toplumsal olaylara yer verir. Şair, kökü maziye dayanan ideal bir nesil ve hayat düşünürken toplumsal sorunları da görmezlikten gelmez. Safahat'ın altıncı kitabı Asım'da emekli bir askerin sonradan zenginleşerek, bir Rum aşüfteye tutulmasının sebep olduğu aile faciasını anlatır. Bu olayda aynı zamanda döneminin mahalle yapısı, mahalle imamının fonksiyonlarını ele alır. Mehmet Akif, Avrupa'dan İslam dünyasını etkileyen modern kadın cereyanı ile ilgili olarak Mısır Cem'iyeti Milliyesi Reisi Ferid Vecdi'nin "Müslüman Kadını" adlı kitabını çevirir ve Sıratı müstakim Mecmuasında yayınlar. Böylece sunumumuzun ilk kısmında Safahat'taki olayı, ikinci kısımda ise tercümeyle ele alacağız.

2. Asım'da Bir Sosyal Sorun: Sonradan Görme Bir Varlıklı Erkeğin İkinci Evliliği ve Sonucu

M. Akif eser verdiği dönemde, realizm cereyanı ile yazılı eserlerde sosyal olaylara yer vermeye başlamıştır. Mesela, Küfe şiirinde Fatih semtini ve hamallık yapan birisini tasvir eder. Sosyal manzumelerin bazısında sosyal yaraların tedbirlerini söyler (Tansel. s. 34) Köse İmam şiirinde bir hakkın din adına nasıl istismar edildiğini anlatır. Boşama hakkının bazı erkekler tarafında haksız gerekçelerle kullanılmasını belirtir. Tek kadınlı evliliği öne çıkaran Milli Şair, kocanın karısına karşı görevlerini söyler. Yine bu şiirinde mahalle halkını iyi bilenlerin imamlar ve hekimlerdir. Boşanmalar çocukları, kadınları ve yaşlıları etkilemektedir. (İz, Mahir) Toplumdaki bu sıkıntıların esas sebebi ona göre cehalettir:

“Bu cehâlet yürümez; asra bakın: Asr-ı ulum!

Başlasın terbiyeniz, ailelerden oğlum.

Sâde hürriyeti i'lân ile bir şey çıkmaz;

Fıkr-i hürriyeti hazm ettiriniz halka biraz.”

Asım, bir diyalog (muhavere) olup Birinci Dünya Savaşı içinde ve Fâtih Yangınından önce Hocasâde yani Merhum Tahir Efendi'nin oğlu Mehmet Akif ile Tahir Efendi'nin öğrencilerinden Köse İmam (Mehmet Akif'in yakın dostu Ali Şevki Efendi'den esinleştirerek kişileştirdiği kişi) arasında Sarıgül'deki evinde geçer. Diyalogta komşuların durumlarından söze başlar. Daha sonra ilginç bir olayı ele alır:

Mehmet Akif'in nazımla anlattığı olay nesir halinde şöyle geçmiştir: Altmış beş yaşında emekli paşalardan birisi ucuza gayrimenkul satın alarak kolaylıkla sekiz ev, beş arsa edinir. Önceleri camiye namaza gelirken, sonraları namaza gelmez olur, cemaatten uzaklaşır. Daha sonra yaşlılık alametlerini gidermek üzere saçını sakalını boyatır, bıyıklarını gençler gibi bırakır. Bu durumu gören Mahalle imamı, bu adamın hanımını çağırıp kocasındaki değişikliğin sebebini öğrenmek ister. Kadından, evlerinde Rum Heleni isimli bir işçi ve sofracı olduğunu öğrenir. Hemen karıya, evlerinden bunu savmalarını, aksi halde rezalet çıkacağını söyler. Kadın, kocası olan paşanın kendisi üzerine gül koklamayacağını söyleyerek, mahalle imamına aldırış etmez. Hatta Heleni'nin evinde bulunmasından memnun olduğunu izhar eder. Aradan bir süre geçince söz konusu paşa, mahalle imamına ilmühaber yazması için gelir. Paşanın erkek çocukları ve kızı vardır. İmam, bunlardan hangisinin evleneceğini sorunca, o kendisinin evleneceğini söyler. Mahalle imamı, yaşlı adamın ikinci evliliği için ilmühaber yazamayacağını söyler. İmama göre, sofracı Rum kadından karı olmaz. Ama o da ısrar eder. Hatta hocaya ilmühaber için para vermek ister. Böyle bir evliliği rezalet olarak gören İmam, yazmayı kesinlikle reddeder. Ama, emekli paşa, ikinci evliliği sünnet olarak görür. İmam, da evliliğin vacip, sünnet ve haram olabildiğini söyler. Bu da erkeğin durumuna göre değişir. Emekli paşanın bu evliliğinin ailesi için yıkım olduğunu anlatır. Çünkü, ikinci eş olarak alacağı kadın “seksen kapı dolaşmış, kaşarlanmış, bir sofracıdır”.

Burada Osmanlı döneminde mahalle imamlarının nikah görevlerinden bahsetmekte yarar vardır: “Osmanlı şehir örgütlenmesi içinde mahallenin özel konumu mahalle imamlığını önemli bir görev olarak öne çıkarmıştır. Tanzimat devrine gelinceye kadar imam devleti temsil etmek üzere mahallenin önde gelen sorumlusuydu. Görevlerinin ifası sırasında kadılar tarafından teftiş edilir, ahalinin hakkında vâki şikâyetleri azillerine yol açabilir ve cezalandırılmalarına sebep olabilirdi. Dolayısıyla belirli bir kontrol altında bulunurlardı. İmamlar, kadınların yerine getirmesi gereken birçok işte onların tabii yardımcısıydı... Köy ve mahalle imamlarının nikâh akdiyle ilgili işlemleri yürütmesi en dikkat çekici görevleri arasında yer alır... İmamların nikâh kıymasına dair işlemlere bir düzen getirilmek üzere yapılan değişiklikler arasında, nikâhtan önce mahkemeden evlilik izni getirilmesi ve nikâh akitleriyle boşanmaların on beş günlük bir süre içinde nüfus memurluklarına bildirilmesi, aksi halde 2 çeyrek mecdiye (yarım altın) para cezası ile tecziyesi hususları Sicil Nüfus Nizamnâmesi'nde tanzim edilmiştir.” (Beydilli, Kemal)

7 Kanunievvel 1297/1881 tarihli Münakehat ve Tevellüdat ve Vefeyatın Dersaadet Devair-i Belediyesine Sureti Kaydı Hakkında Kararnameye göre, Dersaadet ve Biladi Selasede (Galata, Üsküdar ve Eyüp) bulunan ahali arasında mahalle imamları (e'imme-i

mahallat) aracılığı ile nikah akdi yapılması için Şer'i mahkemelerden ve gayri Müslimlerin nikahları için verilen izinnamelelerin ait oldukları belediye şubeleri tarafından tasdik edilmeleri gerekir (madde 2). Nikah izinnamele ilgili belediye şubesinde tasdik edilecek ve beş kuruş harç verilecektir. Bunun iki kuruşu nikah, bir kuruşu doğum ve vefat için görevli imamlara verilmek üzere, iki kuruşu da bunların belediyelerde görevli personele verilmek üzere ayrılır. Boşanmada imam, belediyeye ilmuhaber verecektir. Görevini yapmayan imam, hamam ve papazlar ceza kanuna göre cezalandırılır. Bu kararnameyi Dahiliye ve Mezahip Nezaretleri icra eder. (Ergin, Osman Nuri. C. 4/2164) Kastamonu ilinde kurulacak memleket hastanesi ve seyyar tıp heyeti nizamnamesine göre, nikah akdi için sağlık raporu aranır. Hastalıktan salim olmayanların nikahları kıyılmaz (Ergin, Osman Nuri. C.6/3126, 3128).

Çok evlilik konusu Mehmet Akif tarafından da değerlendirilmektedir. Nitekim bu olayda böyle bir örneği ele almaktadır. XIX. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı toplumunda da çok evlilik hakkının belli kayıt ve şartlarla sınırlandırılması konusu gündeme gelmiş, ıslahat taraftarı bazı âlimler çok evliliğin dinen câiz bir hüküm olduğunu, câizin şer'î hüküm olmayıp kanunî düzenlemeye konu olabileceğini, bu sebeple çok evliliğin birinci eşin rızasına, hâkim iznine veya belli şartlara bağlanmasının dinen de doğru olacağını ifade etmişlerdir. Hukukî ve iktisadî âmillere kadar siyasî ve kültürel âmillere de etkisiyle XX. yüzyılda birçok İslâm ülkesinde benzeri tartışmaların gündeme geldiği görülmektedir." (Kevser, Kamil Ali. Öğüt, Salim. C.8, s. 367)

Mehmet Akif'in anlattığı olayda, kısa bir süre sonra emekli paşa Heleni ile evlenir. Nikah akdini, para tutkunu açgöz bir imam yapmıştır. Ancak aradan çok geçmeden mahallede bir haber duyulur: Heleni, paşayı kandırarak tüm mallarını almıştır. Adamın çocukları ve önceki karısı sefil hale gelir. Bunun üzerine mahalle imamına gelerek, kendisi için çare aramasını ister. O da, adamın sefihliğini gerekçe göstererek hacrini istemeyi yasal bir çare olarak görür. Nitekim sefih (çoğu olarak süfeha) bakmakla sorumlu olduğu çocukları varken tüm malını bir kadına verdiğine göre, bunu sefih saymak gerekir. Mahalle muhtarı, ihtiyar heyeti toplanarak mahkemeye hitaben bir dilekçe yazarlar. Dilekçeyi imam yazar.

O dönemdeki resmi dilekçe hakkında şiiirden bilgi edinmekteyiz:

Hû

“Bâdî-i ilmühaber oldur ki

Mahallemizde filân sokakta kâin olan fülânca hânede... sakin... filânca oğlu... filân

Her ne kadar ma'tûh değilse de îâşesiyle infâkı tamâmen üstüne âid ve efrâdı kesir.. iyâl ü evlâdı bulunduğu hâlde uhdesinde olan bilcümle mâl ü mülkü ahiren aldığı ahiren istinkâh ettiği Rum Cemâatinden filânenİn üstüne etmek diler. Ve böyle mâlini beyhude yolda imhaya kıyam eder. Ve arz edildiği vech üzre emr-i infakı kendine mahsûs ve münhasır bulunan küçük, büyük bütün evlâdlarıyla zevcesini her cihetce pek mahrûm ve ihtiyaç İçinde ölmeye mahkûm bırakır olmağın mumaileyhin Şer'-i şerif canibinden lüzûm-i hacrine dâir işbu ilmühaber Mahallemizce bi't-tanzîm huzûr-i hâkim-i şer' iye takdim kılındı.”

Hacir yetkisi, mahkeme hakimindedir. Bu olayda hacir olup olmadığını Mehmet Akif'in şiirinde sonuçlanmamaktadır. Ancak Şair, olanlardan bunılır ve ülkenin acıklı halini de anlatır.

3. Müslüman Kadını tercemesi

Mehmet Akif, Mısırlı Ferid Vecdi'nin Müslüman Kadını adlı kitabını Sıratımüstakim Mecmuasında tefrika halinde terceme ederek yayınlamıştır.

Kadın meselesi son derece önemli olduğu halde, insanlar bunu ele almaktan kaçınılmaktalar. Erkeklerin güzel ahlak sahibi olmaları, ıslah edilmeleri önemli olduğu halde kadınların yeri daha önemlidir. Çünkü toplumlar erkeklerle bir yere kadar kalkınma yaparlar, daha sonra bu tamamlamak kadınlarla olur. Toplumların hakiki kalkınmaları kendileriyle olabilir. Şuun-i hayatiyeyi taklik doğru olmamakla beraber, umur-ı sınaıyye taklit edilir. Müslüman kadının günümüz şartlarına uygun olarak eğitilmesi için yeni metotlar kullanmak gerekir. Yazıda ele alınan husus budur. (Sayı 1, 10 Eylül 1908, Rumi 1324. s.39-41)

Kadın Nedir? Sorusuna, “Kadın, şerif bir mahluktur ki, kudret-i fatıra onu nev'i insaninin teksirine tahsis etmişdir. Bu nazardan vazifesi gayet ulvidir, erkek bu hususda onunla müsabakaya kudretyab olmaz”. Kadın bedeninin çocuklarinkine yakın olduğu bu yüzden sevinç, elem, korku gibi farklı hislerden çabuk etkilenir. Sosyalistlerden Proton, kadınların akıllarının ve vicdanlarının erkeklerinkinden zayıf olduğunu, dolayısıyla erkekle eşit olamayacağını söyler. Yazar Batıdaki durumu şöyle özetler: “Garbda ahlak-ı nisvanı telvis eden naka'isin kaffesi, erkeklerin kadınları terbiye meselesinde kanun-i tabiatten udul etmelerinden başka bir sebepten değildir...Artık şarklı ihvanımız garbın romancılarına mümaşatdan sakınmalıdır. Çünkü onlar bu kabilden olan hayalat-ı

fasidelerini, kadınların meylini celbetmek maksadıyla yazıyorlar. Zavallı kadınlar ise böyle mudil heriflerin verdikleri nesayihin kendileri için mühlik olduğunu, onları daha elim bir esarete giriftar edeceğini bilmiyorlar”. Yazara göre kadının temel görevi, beşerin muhafazası ve devamının sağlanmasıdır. Bu sorumluluk dört devri kapsamaktadır: haml (hamilelik), vaz'ı haml (doğum), ırza'ı (süt emzirme) ve terbiye-i tıfl (çocuğun terbiyesi). Yazar, kadınların erkeklerin işleri ile uğraşmaları halinde hem kendileri hem de toplumlar ciddi sıkıntı içinde olacaklarını öne sürmektedir. (Sayı 2, 17 Eylül 1908-11 Temmuz 1324. s.53-56)

Bu kısımda yazar, kadınlarla erkekler arasındaki farkları ele almaktadır: kadının boyu, vücut yapısı, psikolojisi, beyni ve diğer uzuvlarında ciddi farklar vardır. Bu asli farklar sayesinde erkekler kadınları hayatın dış şartlarında (şuun-i hariciyye-i hayat) geçmişlerdir ve geçeceklerdir. Bu görüşte olmakla beraber kadınların, erkeklerin kölesi olmadığını açıkça belirtir. “Erkeğin esiri olmak için yaratılmadığı cihetle, kendi hürriyetinin, fakat hürriyet-i mu'tedilesinin istihsalı uğrunda mücahedede bulunmalıdır. Lakin, hangi silah ile? Cenabı Hakkın ona tevdi eylediği bir silah ile...” Kadının yüzündeki örtüyü kaldırması (ref'i hicab) yazara göre esaretini daha da artıracaktır. Kadın, dış işlerde uğraşırsa asli özelliğini kaybeder ve onu ailesinden ayırıp hürriyet ve saadetinin bileşkesinden kesinlikle uzaklaştırır. Batılı tarzı taklit etmenin kadınlara saadet getirmeyeceğini belirtmektedir. ((Sayı 3, 24 Eylül 1908, 11 Eylül 1324. s.71-74)

Yazara göre, kadın erkekle asla yarışamaz, asla ona yetişemez. Bu, Allah'ın kadını zilletle mahkum ettiği demek değildir. Çünkü Allah, onu adale kuvvetiyle yaratmamıştır. Yazıda Ab Comte'tan alıntılar yapılmış ve maddi eşitliğin kadınların haleti ruhiyeleri ve ahlaklarında bozulmaya sebep olacağı belirtilmişti. O dönemdeki el-Mer'et'ül-Cedide ve Tühür'ul-Mer'e adlı kitaplara cevap niteliğindedir. iki cins arasında hiçbir fark kalmasın denilmektedir. (Sayı 6, 01 Ekim 1908, 18 Eylül 1324. (s.84-87)

Burada yazar, Kadının özgürlüğü (tahrirul-mer'e) kitabında iddia edilen “Umumiyetle kadınlar Müslümanların nazarında tam bir insan değildirler. Bunların erkekleri kendilerinin kadınlar üzerinde bir hakk-ı hakimiyetleri olduğunu zihinlerine yerleştirdikleri için nisvana karşı olan muamelelerinde hep ona göre hareket ederler” sözüne cevap verir. Avrupalı düşünürlerin, kadınları ilim ve fende ilerlemelerinin boşanmayı artırdığını, islam ülkelerinde ise boşanmanın daha az olduğunu belirtirler. Yazar, kadının ilim ve fen öğrenmesini problem görmeyip, “amal-ı hariciyede erkeklerle müsabakaya girmeleridir” fikridir. ((Sayı 7, 08 ekim 1908, 25 Eylül 1324. s.97-100)

Yazar, kadınların fabrikalarda çalışmaları “erkek tarafından kadına tahmil olunan esaretin en son derecesidir” şeklinde anlatılmaktadır. Sosyalist düşünür Proton’a atfı yapar, ona göre dünyadaki gelişmeler hep erkekle olmuştur, kadınların bunda payları yoktur. Yine Logofiy’e’nin şu sözünü hatırlatır: “Kadın, kadın olarak kalmalıdır zira bu sıfatla hem kendi saadetini temin edebilir, hem de o saadeti başkalarına verebilir. Öyle ise kadınların halini ıslah edelim. Lakin onları değiştirmekten, erkeğe kalbilmekten hazer edelim. Zira kadınlar erkekleşirse birçok menfaat kaybederler. Biz ise herşeyi kaybetmiş oluruz”. (Sayı 8, 15 Ekim 1908, 2 Teşrinievvel 1324. s.100)

Üstelik kadınların ücretlerinin çok düşük olduğunu da belirtir. Batılı bazı sosyologların bu kötü gidişatin ciddi sıkıntılar oluşturduğunu anlatır. Evliliklerin azalması bunların başında gelmektedir. Yazar, tabii kanunun erkeğin kadını beslemesi olduğunu, kadınlar için asıl olanın ev olduğunu savunur. Burada hep fitratı savunur. İslam hukukuna göre, bir kadının kocası ölse onun maişetini sağlayacak bir akrabası da kalmasa, ihtiyaçlarını devletin karşılaması gerekir. (s.116)

Kadınların erkek işlerinde çalışmaları halinde Giyom Ferrer’in ifadesiyle erkek ile kadın arasında üçüncü bir cins ortaya çıkar. Yazar, kadınların doktor olması hakkında da tereddüdünü belirtir. Yine siyaset ile uğraşan bir kadının kadınlık halleri, gebelik, süt emzirme gibi durumlardaki hallerinin nice olduğunu hatırlatır. Çünkü kadınların erkek işleriyle uğraşmaları sosyal bir hastalık olup, tabiat kanunlarına aykırıdır. Yazar burada yapılacak düzenleme hakkında şöyle söyler: “Yoksa kadınlarımızın halini tehzib için dinin, tabiatın, fitratın kabul edeceği surette bir kanun vaz’etmek Müslümanların ulvi karihalarına güç mü geliyor?” İşlerin, fertlerin istidatlarına göre fitrata uygun düzenlenmesi gerektiğini belirtir. Nitekim Müslümanların sosyal yaşantıları batı toplumlarından farklıdır. (Sayı 9, 22 Ekim 1908, 09 Teşrinievvel 1324. s.131)

Yazar Avrupa’ya giden bazı Mısırlı talebelerin kültürlerini unutmalarını eleştirir. Kadın konusunda, doğu ile batılı davranışlarının farklı olduğunu bu sebeple bir doğulunun karısını ve kızını sakındığını belirtir. Kadının erkek üzerinde hakkı olduğu gibi erkeğin de kadın üzerinde hakkı vardır: bu hak erkeğin reisliğine dayanır. Hatta karısının yüzünün ürtülü olup olmadığına kocası karar vermelidir. Hatta kadınlara özgürlük verdiklerini söyleyen toplumlarda hakimiyet yine erkeklere aittir. Yazar erkek ile kadın eşitliğini iddia edenlere, suyun mülükülleri benzetmesini yapar. Suyun oluşumu için nasıl oksijen ve hidrojen gerekirse, erkek ve kadın da birbirleri için öyledir. Kadın ve erkek tektir. (Sayı 10, 27 Ekim 1908, 14 Teşrinievvel 1324. s.147)

Kadınların örtünmesi konusunda yazar şöyle der: “Tesettür istikbal-i nisvanın zamini yeganesidir. Erkeklerin tahakkümünden masuniyetleri için kafıl-i münferiddir”. Roman kadınlarının önce ve sonraki yaşantılarını 19. Asrın Muhitül-Ulum'dan alıntı yapar. Önceleri Roma'da kadınlar evlerinden çıkmazları ve örtülüydüler. Sonra erkeklerin ifsadıyla erkeklerle ihtilat ettiler, siyasi işlere bile katıldılar Ancak bir süre sonra 17. Asırda Batıda kanın ruhu var mı, yok mu diye sorgulanmaya başlandı. Acaba bunun sebebi nedir? Yazar, örtünün (tesettürün) kadınları erkeklerin elinde oyuncak olmaktan, onların heveslerine alet olmaktan alıkoymaktadır. (Sayı 11, 05 Kasım 1980, 23 Teşrinievvel 1324. s.163)

Yazar, tesettürü kadınların iffeti için istememekte, onları erkeklerin şerlerinden korumak için istemektedir. Zira kadınların ismetlerini kirletmek isteyen erkeklerdir. Kadınların örtünmelerinin sebebi, onların aşağı görülmesi veya güvensizlikleri olmayıp erkeklerin şerlerinden korunmaları içindir. (Sayı 12, 12 Kasım 1908, 30 Teşrinievvel 1324.s.176)

Yazara burada, tesettürün kadınların iktisab-ı kemal etmelerine engel olmadığını belirtir. Yani tesettürde zarar olmayıp, kadınların yararı vardır. (Sayı 13, 19 Kasım 1908, 06 Teşrinisani 1324. s.192)

Yazar, tesettürün kadınların iktisab-ı kimal etmelerine engel gören; sağlıklarına zarar verdiği, tesettürle evlenecek adamın alacağı kadına bakmasına engel olduğu ve tesettürün kadınların eğitim görmelerine engel olduğu tezlerine karı çıkmaktadır. Bunlara karşı kanıtlar getirmektedir. (s Sayı 14, 26 Kasım 1908, 13 Teşrinisani 1324.s.206)

Kadınların başındaki örtünün kalkıp şarkın da tehlikelere girmesini mümkün görmekte, gençlerin hatta yaşlıların ahlaka aykırı davranışlarını toplum içinde sergilediklerinden şikayet edilmektedir. (Sayı 15, 03 Aralık 1908, 20 Teşrinisani 1324. s.222)

Sırf maddi olan Batı medeniyeti kadınların tekemmül etmişler midir? Sorusuna, doğuluların batıyı sadece taklit ettikleri bu taklitlerinin nedenlerini ise bilmedikleri belirtilmiştir. Batıdan Jules Simon ve Samuyel Smiles'in fabrikaların kadınları evlerinden ayırdığını ve ev hayatlarını yıktığını söylemişlerdir. (Sayı 16, 10 Aralık 1908, 27 Teşrinisani 1324. s.238)

Kadın konusunda şikayet olunan konuların ortadan kalkması için tesettürün devamı şartıyla terbiye ve tehzibe önem verilmesi üzerinde durulur. Batıda boşanmalarının önemli

sebepleri içinde erkeklerin kadınları bila-infak terk etmeleri gösterilir. (Sayı 17, 17 Aralık 1908, 04 Kanunievvel 1324. s.254)

Bu bölümde, kadınların halini ıslah için hangi terbiye tarzı daha uygundur? Sorusuna cevap aranmaktadır. İslam'ın kadın ve erkeğe farz olduğu belirtildikten sonra 'hikmet müminin yitiğidir' ilkesi gereği hangi milletten olursa olsun alınması gerektiği, bu sebeple gelişmiş toplumların usullerini incelemektedir. (Sayı 18, 24 Aralık 1908, 11 Kanunievvel 1324.s.270)

Son bölümde konu başlıklar halinde özetlenmektedir. (Sayı 19, 31 Aralık 1908, 18 Kanunievvel 1324. s.287)

Sonuç

Mehmet Akif, şiirlerinde sosyal olaylara yer vermiş, insanların ibretlik hikayelerini anlatmıştır. Bunlardan birisi de yukarıda bahsedilen emekli, sonradan mal-mülk sahibi olmuş bir paşanın ikinci evliliğidir. Burada paşanın tavrı yanında sofralık bir Rum kızının cilveleri ile paşanın ilk hanımının kocasının heleni'ye ilgisini kıskanmamasının sonuçlarını görememesi ve tüm mallarının ellerinden çıkarak sefil hale gelmeleridir. Bu şiirde o dönemdeki mahalle imamının nikah kıyma görevi, mahalle muhtarı ve ihtiyar heyetinin mahkeme heyetine hacir ile ilgili dilekçe yazmaları da anlatılmaktadır.

İkinci kısımda ise Doğu dünyasında geleneksel anlayış ile Batıdaki kadın anlayışı arasında karşılaştırma yapılarak kadınla ilgili olarak batıyı taklit etmenin sakıncaları Mehmet Akif'in çevirisinde ele alınmaktadır. Her iki kısım Mehmet Akif'in kadın ve aile konularına yaklaşımına bakışını yansıtmaları bakımından kayda değerdir.

Kaynakça

- Beydilli, Kemal. Osmanlı Devletinde İmamlık. Diyanet İslam Ansiklopedisi. C.22, s. 181-184.
- Sıratımüstikam Mecmuası Proje yürütücüsü: M. Ertuğrul Düzdağ. C. 1, Bağcılar Belediyesi. 2. Baskı, 2013.
- Ergin, Osman Nuri. Mecelle-i Umur-ı Belediye. İstanbul Büyükşehir Belediyesi yayını, 1995.
- (Kevser, Kamil Ali. Öğüt, Salim. Çok Evlilik. Diyanet İslam Ansiklopedisi. C.8, s. 367.Kevser, Kamil Ali. Öğüt, Salim. Çok Evlilik. Diyanet İslam Ansiklopedisi. C.8, s. 367.
- Tansel, Fevziye Abdullah. Mehmet Akif Ersoy Hayatı ve eserleri, Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1945.
- İz, Muallim Mahir. Üstadım Mehmed Akif. Hazırlayan M. Ertuğrul Düzdağ. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür yayını 1. Baskı, Ocak 2011.
- Ersoy, Mehmet Akif. Safahat. Yayına hazırlayan: Mustafa Miyasoğlu. Konak yayınları, altıncı baskı, İstanbul-2011.
